

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Gelis 11.01.2022
Published /Yayınlanma 27.03.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Aslan, İ. vd. (2022). Covid 19 Salgını Sürecinin Eğitime Etkilerine Dair İlkokul ve Ortaokul Yöneticilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(81), 269-278.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2941>

İhsan ASLAN

<https://orcid.org/0000-0001-8055-1889>

Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Bölümü, Eskişehir / TÜRKİYE

Murat AKTAY

<https://orcid.org/0000-0003-2304-894X>

Millî Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/TÜRKİYE

Aziz TUNCAY

<https://orcid.org/0000-0002-3560-2138>

Millî Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/TÜRKİYE

Salih ASLAN

<https://orcid.org/0000-0002-2232-612X>

Millî Eğitim Bakanlığı, Diyarbakır/TÜRKİYE

COVID 19 SALGINI SÜRECİNİN EĞİTİME ETKİLERİNE DAİR İLOKUL VE ORTAOKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE OPINIONS OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS ON THE EFFECTS OF THE COVID 19 EPISODE PROCESS ON EDUCATION

Issue/Sayı: 81

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Bu çalışmamızın amacı dünya üzerinde büyük bir sağlık problemine neden olan Covid-19 salgını sürecinin eğitime etkilerinin ilkökul ve ortaokul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Araştırma nitel araştırma türlerinden fenomenolojik desen olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma paydaşları ilkökul ve ortaokulda görev yapmakta olan 10 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tercih edilmiştir. Araştırma da ilkökul ve ortaokul yöneticilerinin Covid-19 süreci eğitim sistemi içerisinde farklı problemler yaşadıkları ve bu problemlerin iletişim eksikliği, teknolojiyle çok zaman geçirme, öğretmen ve yöneticilerin kendilerini yalnız hissetmesi, öğrenci, veli ve öğretmenler arasında etkileşimin azalması, internete erişimde aksaklıkların meydana gelmesi, yönetici paydaşlarının azalması öğrencilerde umursamaz davranışlar ve düzensizlikler şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Okul yöneticisi, Uzaktan Eğitim, İdareci

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the effects of the Covid-19 epidemic process, which causes a major health problem in the world, on education in line with the views of primary and secondary school administrators. The research was designed as a phenomenological pattern, one of the qualitative research types. The working stakeholders of the research consist of 10 school administrators working in primary and secondary schools. Maximum variation sampling, one of the purposeful sampling types, was used in the selection of the sample. Data were collected using a semi-structured interview form prepared by the researcher. In the research, primary and secondary school administrators have different problems in the education system of the Covid-19 process and these problems are lack of communication, spending a lot of time with technology, teachers and administrators feeling lonely, decrease in interaction between students, parents and teachers, and disruptions in internet access. It has been determined that the decrease in administrative stakeholders is in the form of reckless behaviors and irregularities in students.

Keywords: Covid-19, School administrator, Distance Education, Administrator

1. GİRİŞ

31 Aralık 2019'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve nedeni bilinmeyen zatürre vakasına benzer kaynağının, hafif enfeksiyonlardan şiddetli akut solunum sendromlarına kadar yüksek derecede enfeksiyon tabloları oluşturan, büyük ve geniş virüs ailesi olan koronavirüsler olduğu yapılan testler sonucunda tespit edilmiştir. Bu aileden, rastlanılmamış ve tespit edilememiş ilk defa görülen koronavirüs türünden kaynaklanan hastalık, Covid-19 olarak tanımlanmaktadır. Çok süratli bir şekilde tüm dünyaya yayılan bu hastalığın ülkemizde ilk kez 11 Mart 2020'de saptandığı bilinmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020: 7-11). Eğitim sistemlerinin daha önce hiç karşılaşmadığı ve hazırlıksız olduğu bu hastalık sürecinde pek çok ülkede öğrenme kaybını en aza indirebilmek adına çeşitli tedbirler alınmış ve uzaktan eğitim uygulamaları hayata geçirilmiştir (Çetinkaya-Aydın, 2020).

Uzaktan eğitim faaliyetleri uygulamalarının çoğu eğitim alanında alındığından itibaren okulların eğitim ve öğretime ara vermesi kararı dünya üzerinde okuyan öğrenci nüfusunun yaklaşık yüzde doksandan fazlasını etkilemiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2020). Yönetici, öğrenci, veli ve öğretmenlerin birbirleri ile farklı yerlerde ama aynı zaman diliminde iletişim halinde olmaları uzaktan eğitimin bir parçası haline gelmelerine neden olmuştur. Ülkemizde bu iletişim farklı medya araçları ile verilmektedir. Bu sürecin çok farklı sonuçları zamanla ortaya çıkmaktadır. Son iki yıldır pandeminin ortaya çıktığı süre içerisinde eğitimi sürdürebilmek amacıyla gayret sarf eden eğitimcilerin hayatına çevrimiçi eğitim gündeme gelmiştir. Baştan beri uzaktan eğitim olarak planlanan bir uzaktan eğitimin aksine pandeminin ortaya çıkardığı krizden dolayı acil olarak eğitimin durumu, yüz yüze eğitimin yapılmadığı bir ortamda eğitimi öğrencilere ulaştırmak hedefiyle seçilen uygun bir çözümdür (Hodges, Moore, Lockee, Trust ve Bond, 2020).

Bu anlamda korona virüs salgını sürecinde ülke çapında okulların kapatılması kararı veren ülkelerden biri de Türkiye Cumhuriyeti devletidir. Millî Eğitim Bakanlığı aracılığı ile alınan kararlar yönünde 23 Mart tarihi itibarıyla K12 okullarındaki 16 milyon öğrenci ve 800 bin öğretmen Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen ve uygulanan uzaktan eğitime geçmiştir. Eğitim-öğretim için farklı bir mecra olan dijital bir eğitim portalı Eğitim ve Bilişim Ağı ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından üç TV kanalı aracılığıyla sağlanan İnternet tabanlı uzaktan eğitim başlatılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020).

Eğitim süresince yaşanan bu hızlı değişimler okul yöneticilerinin idareci rollerini, çağın gerektirdiği bir eğitim yöneticileri olmaları yönünde zorlamaktadır (Aras, 2020: 1). Bundan dolayı bilgi yönetiminin çok önemli olduğu günümüzde bilgi çağı örgütlerinin, teknoloji ve insanı bir araya getirerek bilgiyi kullanması ve yönetmesi örgütün temel faaliyetleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda özellikle bilginin öncelikli kabul edildiği kurumlarda görev yapanlar, öğrenme ve gelişimlerini sağlamak için teşvik edilmekte ve kurumda öğrenmeyi sürekli hale getirecek ortamlar yaratılmaktadır (Atak ve Atik, 2007: 64). Okul yöneticileri yaşanan bu gelişmelerin öncüsü ve gerekli kıldığı yeniliklerin uygulayıcısı olmak durumundadır (Taymaz, 2019:4). Okul yöneticilerin bu süreçte tüm paydaşları ile iş birliği içerisinde olması ve yaşam kalitelerinin yüksek olmasına bağlı olabilmektedir. Okul sistemindeki paydaşların yaşam kalitesinin yüksek olması, öğrencilerin eğitsel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini hızlandırırken yönetici, öğretmen ve veli arasındaki iş birliğini güçlendirmektedir (Ekinci, Sakız ve Bindak, 2017).

Bu araştırmada eğitim öğretimin başında olan okulların düzeni ve işleyişinde önemli rolleri olan ilkökul ve ortaokul yöneticilerinin; Covid-19 salgını sürecinin eğitime etkilerine bakış açılarını ve nasıl değerlendirdiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan covid-19 salgını sürecinde öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinde ilkökul ve ortaokul yöneticilerinin birbirleriyle iş birliği ve etkileşim içerisinde olmaları önem arz edip okul yöneticilerinin görüşlerinin değerlendirilmesi ve süreç içinde edinilen deneyimlerle ilgili gözlemlere bakıldığına pandemi sonrası eğitime ilişkin görüş ve önerilerinin önemli olduğu görülmektedir. Araştırma, pandeminin hali hazırda devam etmesi nedeniyle covid-19 salgını sürecinin baştan beri uzaktan eğitim sürecini nasıl etkilediğini ve eğitime olan yansımalarını bu süreçte meydana gelen aksaklıkların değerlendirilmesinin yapılmasını ve bu konuda yapılacak çalışmalara bir kılavuz olması adına önem arz etmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Covid-19 salgını sürecinde ilkököl ve ortaokul yöneticilerinin yaşadığı zorluklar nelerdir?
2. Okul yöneticileri karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek için ne tür stratejiler kullanmıştır?
3. Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim süreci ilkököl ve ortaokul yöneticilerini nasıl etkilemiştir?
4. İlkokul ve ortaokul yöneticileri uzaktan eğitim sürecini öğretmenlerle nasıl yönetmektedir?
5. İlkokul ve ortaokul yöneticileri öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin yeterlilik düzeyini nasıl değerlendirmektedir? Yeterliliği arttırmak için ne tür çalışmalar önermektedir?
6. İlkokul ve ortaokul yöneticileri bu sürecin gelecek açısından okulları ve eğitimi nasıl etkileyeceğini düşünmektedir?
7. Bu süreçte ilkököl ve ortaokul yöneticileri ne tür ve nasıl bir destek almışlardır?

2. YÖNTEM

Çalışma Covid-19 salgını sürecinin eğitime etkilerine ilkököl ve ortaokul yöneticilerinin görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik olduğundan dolayı nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma nitel araştırma türlerinden fenomenolojik desen olarak tasarlanmıştır. Fenomenolojik araştırmalar insanların dünyadaki olguları deneyimleme, kavramsallaştırma, algılama ve anlama yollarının çeşitliliğini derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir araştırma desendir (Limberg, 2008). Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yönteminin seçilmesinde uzaktan eğitim çalışmalarında bir olay ya da olguyu kendi derinliğinde ve kendi ortamı ve sınırlılığı içerisinde açıklama amacı ve pratiği içindeki bireylere anlamlı ve gerçekçi bulgulara ulaşma amacı etkili olmuştur.

3. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu ilkökullarda ve ortaokul kısmında görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde ise amaçlı örneklem türünden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu örneklemin kullanılmasının amacı, küçük bir örneklem grubunda probleme destek verecek bireylerin çeşitliliğini en üst seviyede vermektir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitliliğinin sağlanması için farklı okul kademelerinden okul yöneticileri örneklemin içine alınmıştır. Araştırmaya toplam 10 okul yöneticisi katılmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan ilkököl ve ortaokul Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Okul Türü	Branş	Medeni Durum
Erkek	İlkokul	Özel Eğitim.	Evli
Kadın	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Bekar
Erkek	İlkokul	İngilizce Öğrt.	Evli
Kadın	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Bekar
Kadın	İlkokul	İngilizce Öğrt.	Evli
Erkek	Ortaokul	Türkçe Öğrt.	Evli
Erkek	Ortaokul	Türkçe Öğrt.	Evli
Erkek	Ortaokul	Matematik Öğrt.	Evli
Kadın	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	Bekar
Erkek	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	Evli

Bu okulların 5'i ilkököl, 5'i ortaokul bünyesinde çalışan yöneticilerdir. Yöneticilerden 6'si okul müdürü, 4'u müdür yardımcısıdır. Cinsiyet açısından bakıldığında 6 yönetici erkek 4 yönetici kadındır.

4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara verilerek veriler toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken araştırmacıların yakınlarında okul yöneticileri ile sürece bakılarak ön görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda yedi adet görüşme sorusu hazırlanmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken uzman görüşü alınmıştır.

Veriler 2021 Ekim-Aralık aylarında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Çalışma grubu belirlendikten sonra 10 okul yöneticisinden görüşme formunu doldurmaları suretiyle veriler alınmıştır. 10 okul yöneticisi ile de yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacılara ve okul yöneticilerine önceden iletişim kurularak uygun olan zaman diliminde planlanarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin süresi yaklaşık 45 dakika olarak ayarlanmıştır. Yüz yüze ve sosyal medya araç ve programları ile yapılan iletişim yöntemleri gerçekleştirildikten sonra ortaya çıkan veriler yazıya dökülmüş ve katılımcı görüşlerini onaylamak için uzmanlara gönderilip geri dönüt alınmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde toplanan veriler çalışmanın araştırma problemi ile bağlantılı olarak nelerin söylendiği ya da ne tür sonuçların ortaya konulduğu belirlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşme formunda yer alan sorular dikkatlice kategorize edildikten sonra alt kategori ve belirli kodlar şeklinde analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularında her bir katılımcıya belli bir kod verilerek görüşleri açıklanmıştır (K1, K2, 1. İdareci, 2. İdareci şeklinde).

6. BULGULAR

Bu bölümde görüşmeden elde edilen veriler ele alınmıştır. Okul yöneticilerine ilk olarak Covid-19 salgın sürecinde ilkokul ve ortaokul yöneticilerinin yaşadığı zorluklar nelerdir? Sorusu yöneltmiştir. Katılımcıların “Covid-19 salgın sürecinde ilkokul ve ortaokul yöneticilerinin yaşadığı zorluklar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar “sorunlar” teması altında toplanmıştır.

Tablo2. Covid-19 salgın sürecinde ilkokul ve ortaokul yöneticilerinin yaşadığı zorluklar nelerdir? Kod ve Örnek Alıntılar

Kategori	Alt Kategori	Kod
Sorunlar	Alt Kategori 1: Veli boyutunda yaşanan sorunlar	Kod 1: Ekonomik yetersizlikler
		Kod 2: Teknolojik bilgi yetersizliği
		Kod 3: İletişim sorunları
	Alt Kategori 2: Öğrenci boyutunda karşılaşılan sorunlar	Kod 1: İnternet erişim sorunları
		Kod 2: Eğitim programlarının uygulanması
		Kod 3: Travmatik etkiler
	Alt Kategori 3: Öğretmen ve idari boyutta yaşanan sorunlar	Kod 1: Uyum sorunları
		Kod 2: Moral motivasyon düşüklüğü
		Kod 3: Psikolojik yorgunluk

Tablo 2 incelendiğinde sorunlar kategorisine ilişkin verilen yanıtlar; “Veli boyutunda yaşanan sorunlar, öğrenci boyutunda karşılaşılan sorunlar ve öğretmen, idari boyutta yaşanan sorunlar” şeklinde üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar her bir alt kategori altında üç koda ayrılmıştır. Bu kodlar; Ekonomik yetersizlikler, teknolojik bilgi yetersizliği, psikolojik yorgunluk, internet erişim sorunları, eğitim programlarının uygulanması, travmatik etkiler, uyum sorunları, moral motivasyon düşüklüğü ve iletişim sorunları olarak görülmektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtların bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Ekonomik yetersizlikler nedeniyle iletişim araçlarına ulaşma konusunda bazı sorunlar yaşandı.” (K1)

“Ebeveynlerin teknolojiye deki değişimlere ayak uyduramaması, velilerin uzaktan eğitimle ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması nedeniyle çocuklar uzak eğitime erişmede sorun yaşadı.” (K2)

“Velileri aradığımız zaman genellikle ulaşamadık. Süreçle ilgili neler yapılacağını tam olarak anlatamadığımız için aksaklıklar yaşandı.” (K7)

“En büyük sıkıntımız öğrencilerin internet erişiminin kısıtlı olmasıdır. Evlerinde yeterli donanım olmadığı için EBA üzerinden öğrencilere verilen eğitim maalesef istenilen düzeyde gerçekleşmemektedir. Bu durum uzaktan eğitimde fırsat eşitsizliği yaratmaktadır.” (K4)

“Öğrencilere kazandırılacak hedef ve davranışların uzaktan eğitimle çok zor gerçekleştirilebilir.” (K8)

“Birinci sınıflara EBA’ dan okuma yazma öğretmek çok zor oluyor.” (K2)

“Pandeminin şok etkisiyle ilk önce bir korku içerisine girmeleri, bir anda kendilerini bir boşluk hissine kapılmalarına neden oldu.” (K5)

“Yüz yüze eğitime göre acemilik yaşanmıştır. Öğrencilerin sisteme adapte olamamaları nedeniyle moral motivasyon düşmüştür.” (K9)

“Öğrenciler ulaşmak adına özverili çalışmalar yapılmakta. Bu çalışmalarda bütün öğrencilerin faydalanması adına, iletişim kanalları kullanılmasına rağmen yine de istenilen verim alınmamaktadır. Bu da moralimizi bozmaktadır.” (K6)

“Sürekli öğretmenlerle ilgili yapılan toplantılar, bakanlıktan gelen çalışmalar velilere yönelik yapılan çalışmalar, uzaktan eğitime katılım oranları, katılmayanların sebepleri vb. çalışmalar hakkında sürekli yapılan araştırmalar yüz yüze eğitime göre daha çok psikolojik baskıya neden olmuştur.” (K10)

Katılımcılara “Okul yöneticileri karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek için ne tür stratejiler kullanmıştır?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar “stratejiler” kategorisi altında toplanmıştır. Strateji kategorisine ilişkin alt kategoriler Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo3. Okul yöneticileri karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek için ne tür stratejiler kullanmıştır? Sorusuna ilişkin Kod ve Örnek Alıntılar

Kategori	Alt Kategori	Kod
Stratejiler	Alt kategori 1: Bireysel özelliklere ilişkin stratejiler	Kod 1: İletişim araçlarının kullanımı
		Kod 2: Destek çalışmaları
	Alt kategori 2: Diğer stratejiler	Kod 1: Kaynak oluşturma
		Kod 2: Toplantı düzenleme

Stratejiler kategorisi, Bireysel özelliklere ilişkin stratejiler ve diğer stratejiler şeklinde iki kategoride toplandığı görülmektedir. Bu iki kategori toplam dört koda ayrılmıştır. Bu kodlar; İletişim araçlarının kullanımı, destek çalışmaları, kaynak oluşturma ve toplantı düzenleme olarak görülmektedir. Katılımcıların stratejiler kategorisine ilişkin söyledikleri ifadelerden bazıları aşağıdadır:

“Öğretmenlerimiz tarafından her sınıf için whatsapp gruplarını kurarak devamlı bir şekilde öğrenci velileri ile iletişim halinde bulunup, kendilerinin ve çocuklarının bu olaylardan olumsuz bir şekilde etkilenmemeleri ile ilgili olarak ne yapmaları gerektiği, onlarla nasıl güzel bir zaman geçirmeleri ile ilgili görsel, yazılı ve ihtiyaç olduğunda görüşülerek rehberlik çalışmaları yapıldı.” (K2)

“Süreç esnasında bilgilendirme yaparak, okula bilgilendirmeler yaparak, okula aidiyet duygusunu arttırmaya yönelik söylemlerde bulunarak, bugünlerin geçici olduğuna ilişkin umut verdik.” (K1)

“Uzaktan eğitimdeki en büyük sorun ikinci aşamada yani uzaktan eğitime dahil etme aşamasında yaşandı, özellikle bilgisayar, tablet ve internet eksikliğinden kaynaklandı bu da okulların bilgisayar sınıflarının açılması, EBA TV ile giderilmeye çalışıldı, uzaktan eğitime dahil olamayan öğrenciler EBA TV üzerinden bu eksikliği gidermeye çalıştılar, bizde okul idaresi ve öğretmenler olarak kırsal kesimdeki öğrencilerimize bakanlığımızın vermiş olduğu kaynak kitapları, öğretmenlerimizin hazırlamış oldukları dokümanları ulaştırdık, sürekli kendileri ve velileri ile görüşerek TV program takvimini paylaşarak katılımlarının her hafta kontrol edip bunları çizelgeye işleyerek takiplerini kontrol ettik, yapılan bu çalışmalar sonucunda % 70 civarı öğrencilerimizi öğretmenlerimizin vermiş olduğu uzaktan eğitime dahil ettik.” (K3)

“Öğrenci boyutunda karşılaşılan sıkıntıları giderme adına öğretmenlerimiz, velilerimizle iletişime geçerek belirli periyodlarla okula gelmeleri sağlandı. Okula geldikleri zamanlarda velilerimize haber vererek velilerimizin de okula gelmeleri sağlandı. Tabii bütün bunlar yapılırken salgınla ilgili gerekli önlemler alınarak yapıldı. İnternet erişimi olmayan öğrencilere yönelik gerekli ödevlendirme çalışmaları ve EBA TV’nin izlenmesi için gerekli toplantılar yapıldı.” (K7)

Katılımcılara “Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim süreci ilkökul ve ortaokul yöneticilerini nasıl etkilemiştir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar “etkiler” kategorisi altında toplanmıştır. Etkiler kategorisine ilişkin alt kategoriler Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo4. Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim süreci ilkökul ve ortaokul yöneticilerini nasıl etkilemiştir? Sorusuna ilişkin Kod ve Örnek Alıntılar

Kategori	Alt Kategori	Kod
Etkiler	Alt kategori 1: Duygusal etkiler	Kod 1: Rutinlerin bozulması
		Kod 2: Moral ve motivasyon bozukluğu
		Kod 3: Özlem
		Kod 4: Şok
	Alt kategori 2: Bilişsel etkiler	Kod 1: Karar verme zorlukları
		Kod 2: Dikkat dağınıklığı

Tablo 4’te katılımcıların görüşlerine göre etkiler kategorisi, “Duygusal etkiler ve bilişsel etkiler” şeklinde iki kategoride toplandığı görülmektedir. Bu iki kategori toplam altı koda ayrılmıştır. Bu kodlar; Rutinlerin bozulması, moral ve motivasyon bozukluğu, özlem, şok, karar verme zorlukları ve dikkat dağınıklığı başlıkları adı altında gruplanmıştır. Katılımcıların etkiler kategorisine ilişkin söyledikleri ifadelerden bazıları aşağıdadır:

“Öğrenci ve öğretmenlerimizi çok özledik. Okul açılrsa da zil tekrar çalsa. Uzaktan eğitim bu konuda bizleri çok yalnızlaştırdı.” (K9)

“Aniden geliştiği için biz de tabii ki şok yaşadık bu süreçte. Bu şoku atlatmak için biraz zaman geçti tabii ki. Adeta sudan çıkmış balık olduk.” (K8)

“Nereden başlasam, nasıl müdahale etsem karar veremedim. Dikkat dağınıklığı oldu çoğu zaman ve bazı konularda ne yapacağıma karar veremedim.” (K5)

“Kitap okumakta bile zorlanmaya başladım. Bir işe odaklanmada ve bitirmede zorluklar yaşadım.” (K4)

“Okulda düzensizlikler oldu. Eğitim sürecinde eşitsizlikler de yaşandı. Gerek covid-19 un kendisi gerekse uzaktan eğitim sürecinden kaynaklı yaşanan sorunlar moral ve motivasyon sorunlarına neden olmuştur.” (K6)

Katılımcılar “Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin yeterlilik düzeyini nasıl değerlendiriyorsunuz? Yeterliliği arttırmak için ne tür çalışmalar önerirsiniz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar “bilişim ve aktivite” kategorisi altında toplanmıştır. Bilişim ve Aktivite kategorisine ilişkin alt kategoriler Tablo 5’ te sunulmaktadır.

Tablo5. Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin yeterlilik düzeyini nasıl değerlendiriyorsunuz? Yeterliliği arttırmak için ne tür çalışmalar önerirsiniz? Sorusuna ilişkin Kategori, Kod ve Örnek Alıntılar

<i>Kategori</i>	<i>Alt Kategori</i>	<i>Kodlar</i>
Teknoloji	Bilişim ve Aktivite	Kod1: Materyal Eksikliği Kod2: Planlama yetersizliği Kod3: Bilgi birikimi Kod4: İletişimin gücü

Tablo 5’te katılımcıların görüşlerine göre teknoloji kategorisi altında alt kategori olarak bilişim ve Aktivite kategorisinde, “Materyal Eksikliği, planlama yetersizliği, bilgi birikimi ve iletişimin gücü” şeklinde dört ayrı kod adı altında görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bilişim ve aktivite kategorisine ilişkin söyledikleri ifadelerden bazıları aşağıdadır:

Katılımcı okul yöneticilerinden, uzaktan eğitime ilişkin değerlendirmesinde “Öğretmenlerimizin bir çoğu zaten normal eğitim sürecinde akıllı tahta, bilgisayar teknolojiyi kullanan arkadaşlardı bu sebeple pek bir sıkıntı yaşamadık fakat yeni atanan öğretmen arkadaşlara da bununla ilgili olarak gerek idare olarak gerekçe bilişim teknolojileri öğretmeni arkadaş vasıtasıyla yardımcı olundu, ilk başlarda sürecin yeni olması hazırlık yakalanma da bir plansızlık olsa da sonrasında kontrollü ve planlı bir şekilde çok güzel yürütüldü öğretmenlerimizin de yeterlikleri üst düzeye çıkmıştır.” (K4) şeklinde ifade etmiştir.

Diğer bir okul yöneticisi ise, uzaktan eğitime ilişkin değerlendirmesinde, “Öğretmenlerimizin mesleki açıdan deneyimi fazla olmasına rağmen çağın ihtiyaçlarına cevap verme, teknolojiyi kullanma ve konu ile ilgili sağlıklı iletişim kurma noktasında yeterli düzeyde olmadıklarını bizzat gördüm ve yaşadım. Çünkü öğretmenlerimiz bu alanda herhangi formasyon almamış ve yaşı itibarıyla teknolojiye adapte olamamışlardır. Okulumuz merkezi olduğundan daha çok zorunlu emekliliği gelmiş öğretmenlerin olması öğretmenlerimizin uzaktan eğitime ilişkin yeterlilik düzeyini olumsuz etkilemiştir. Öğretmenlerimizin duruma çabucak adapte olması adına birebir öğretmenlerimizle ilgilendik. Mouse’yi dahi kullanamayan öğretmenlerimiz olduğundan uzaktan eğitim platformlarını anlatmak biraz zaman almıştır. Yönetici olarak kanaatimce alan itibarıyla teknolojiye kapalı kapalı olan bu yaş grubunun acil olarak emeklilik yaşının aşağıya çekilmesi ve akabinde zorunlu emekli edilmesi en doğru stratejidir. Yeni nesil öğretmenlerimiz süreci daha sağlıklı götüreceği kanaatindeyim.” (K6)

Bir başka katılımcı ise öğretmenlerin bu anlamda bilişimin gücünün farkında olmasını, “Öğretmenlerimizin çoğunun genç olması ve teknoloji ile sürekli iç içe olması sebebiyle uzaktan eğitime yeterliliklerinde bir eksiklik olmadığı kanaatindeyim. Bu sürece en çabuk adapte olan grup olarak karşımıza çıktığımızı daha önceki soruda da belirtmiştim. Ancak bunları velilerimiz ve öğrencilerimiz için söyleyemeyiz. Öğretmenlerimizin bu bilgi ve birikimlerini yüz yüze eğitim ile öğrencilerimize kazandırmasında yaşadığı zorluklar, uzaktan eğitimle birlikte katlanarak devam etmiştir.” (K7) şeklinde ifade etmiştir.

Donanım konusunda ise, “Öğretmenlerimizin çoğunda uzaktan eğitim konusunda yetecek kadar donanıma ve yeterliliğe sahipti. Öğrencilere ulaşmak için EBA dışında ki kaynakları kullanmaları, veliyle telefon görüşmeleri yapmaları onların ne kadar yeterli olduklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin okula geldikleri gün öğrencilerine haftalık ödev hazırlayıp ulaştırmalarını ve haftalık olarak takibini yapmaları konusunda önerilerimiz mevcuttur.” (K8) diyerek görüş bildirmiştir.

Katılımcılar “Bu sürecin gelecek açısından okulları ve eğitimi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz? Okulların işleyişine ilişkin değişim ihtiyacı var mı? Ne tür değişimlere ihtiyaç vardır?” sorusu

solunmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar “Ağ Bağlantıları” kategorisi altında toplanmıştır. Ağ Bağlantıları kategorisine ilişkin alt kategoriler Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo6. Bu sürecin gelecek açısından okulları ve eğitimi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz? Okulların işleyişine ilişkin değişim ihtiyacı var mı? Ne tür değişimlere ihtiyaç vardır? Sorusuna ilişkin Kategori, Kod ve Örnek Alıntılar

<i>Kategori</i>	<i>Alt Kategori</i>	<i>Kodlar</i>
Ağ Bağlantıları	Bilişim alt yapılarının yenilenmesi	Kod1: Teknoloji yaygınlaştırılması Kod2: Alt yapı eksiklikleri giderilmesi Kod3: Veli bilgilendirilmesi Kod4: Değişimin olması

Tablo 6’da katılımcıların görüşlerine göre Ağ bağlantıları kategorisi, “Bilişim alt yapılarının yenilenmesi” şeklinde bir kategoride toplandığı görülmektedir. Bu kategori toplam dört koda ayrılmıştır. Bu kodlar; Değişimin olması, alt yapı eksiklikleri giderilmesi, veli bilgilendirilmesi ve teknoloji yaygınlaştırılması başlıkları adı altında gruplanmıştır. Katılımcıların ağ bağlantıları kategorisine ilişkin söyledikleri ifadelerden bazıları aşağıdadır;

“Bu sürecin gelecek açısında teknoloji açısında en az bir 10 yıl ileriye doğru bir atılım olduğunu düşünüyorum fakat öğrenciler ve eğitim açısından da bir yara açtığını söyleyebilirim bu yaranın kapanması için salgın sonrasında çok iyi çalışmalar yapılması eksiklerinin giderilmesi ileriye yönelik çalışmaların yapılması gerekir. Okulların işleyişi eskisi gibi devam etmeli fakat bunun yanında da uzaktan eğitimdeki gibi birtakım çalışmaların yapılması tüm öğrencilerin tablet ve internet imkânından yararlandırılması gerekir, teknolojinin daha yaygınlaştırılması bu yönde çalışmalar yapılması gerektiği düşüncesindeyim.” (K6) diye ifade etmiştir.

Başka bir görüşmeci “Bu süreç gelecek açısından yüz yüze eğitimle birlikte kullanılmaya devam ettiği takdirde okulları ve eğitimi olumlu yönde etkileyeceği aşikârdır. Ama alt yapı eksikliklerinin giderilmesi şartıyla çünkü eğitim herkes için eşit ve adil olmalıdır. Ayırım yapılmaksızın bütün öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili ihtiyaçları belirlenip giderilmesi gerekmektedir. (İnternet, tablet vb.)” (K4) diye görüş belirtilmiştir.

Araştırmanın bu problemi doğrultusunda, “Bu süreç gelecek açısından öğrencilerin eğitimini en az 3 yıl geriye götürdüğünü düşünüyorum. Toparlanmaları öğretmen, öğrenci ve velilerin büyük çaba göstermesine bağlı olduğunu görmekteyim. Okulların bir an önce teknolojik altyapısının oluşturulup gerekli donatımın yapılması gerekmektedir. Telafi eğitimleri için bölgesel bazda planlamaların yapılması gerekmektedir.” (K7) diye vurgulamışlardır.

Son katılımcı “Bu süreç artık hayatımızda var olacaktır. Eğitim camiası süreci benimsemiş ve kabullenmiştir. Salgının bitmesi ile birlikte yüz yüze eğitimle birlikte devam etmesi okulları ve eğitimi olumlu yönde etkileyecektir. Okullarda teknolojik alt yapının sağlıklı bir şekilde kurulması ve ihtiyacı olan öğrencilere gerekli donanımın sağlanması durumunda merkezi okullarda sınıfların çok kalabalık olması eğitim olumsuz etkilediğinden gruplar halinde aynı zamanda okulda ve evde öğrencilere eğitim verilebilir. Çağı kabullenen, değişime açık olan ve teknoloji kullanabilen öğretmenlere; Bütün öğrencilerin eşitlik ilkesi doğrultusunda uzaktan eğitimden faydalanabilmesi için gerekli teknolojik donanım ihtiyacını karşılamak için bir çalışmaya; Konu ile ilgili veli bilgilendirme/bilinçlendirme faaliyetlerine ihtiyaç vardır.” (K8) diye görüş bildirmiştir.

Katılımcılar “Sürecin başında nasıl bir destek, hazırlık, iş birliği sunulsa/yapılsa (Bakanlık, Valilik, İl yönetimi tarafından) süreç en az zararla atlatılabilir mi?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar “Ekonomik yapı ve destek Hizmetleri” kategorisi altında toplanmıştır. Ekonomik yapı ve destek Hizmetleri kategorisine ilişkin alt kategoriler Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo7. Sürecin başında nasıl bir destek, hazırlık, iş birliği sunulsa/yapılsa (Bakanlık, Valilik, İl yönetimi tarafından) süreç en az zararla atlatılabilir mi? Sorusuna ilişkin Kod ve Örnek Alıntılar

<i>Kategori</i>	<i>Alt Kategori</i>	<i>Kodlar</i>
Ekonomik yapı ve destek Hizmetleri	Teknik Yetersizlik	Kod1: İletişim Eksikliği Kod2: Teknolojik kaynakların yetersizliği Kod3: Alt yapı eksikliği Kod4: Etkinlikler yapılması

Tablo 7’de katılımcıların görüşlerine göre ekonomik yapı ve destek hizmetleri kategorisi, “Teknik Yetersizlik” şeklinde bir kategoride toplandığı görülmektedir. Bu kategori toplam dört koda ayrılmıştır. Bu kodlar; İletişim Eksikliği, etkinlikler yapılması, alt yapı eksikliği ve teknolojik kaynakların yetersizliği başlıkları adı altında gruplanmıştır. Katılımcıların Ekonomik yapı ve destek Hizmetleri kategorisine ilişkin söyledikleri ifadelerden bazıları aşağıdadır:

Okul yöneticilerin süreç başında yaşadığı sorunların başında teknik yetersizlik gelmektedir, “Sürecin başında benim şahsi fikrim öğrencilere ders kitabı yerine tablet ve internet için daha erken çalışma yapılabilirdi, okulları tamamen kapatmak yerine esnek bir modelle tüm önlemleri alarak devam edebilirdi 1 gün bile öğrenci ve öğretmenlerin okula gelmesi moral motivasyon açısından daha uygun olurdu. Öğretmenlerin aşılmalıları sağlıkçılardan sonra yapılması gerekirdi, ülkemizin yüzde 10 civarında aşılmalı olması hala öğretmenlerin tamamının aşılınmaması ve şu ana kadar okul çalışanlarından salgından çok sayıda kayıp verilmesi öğretmenleri fazla değersiz hissetmesine sebep olmuştur.” (K5) diye ifade etmiştir.

Görüşme yapılan okul yöneticilerinden “Bu salgın ilk çıktığından beri maalesef bakanlığımız gerekli tedbirleri almakta gecikti. Çünkü uzaktan eğitimin ilk başlarda çok büyük sıkıntılar ile birlikte başladığına hepimiz şahit olduk. Kervan yolda düzülür mantığı ile değil belirli bir plan program dâhilinde süreç daha başlamadan gerekli bütün önlemler alınabilirdi.” (K6) diye ifade etmiştir.

Başka bir görüşmeci “Bu salgına bütün dünya olduğu gibi bizde hazırlıksız yakalandık. Bakanlık ve diğer kurumlarımız öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kullanacakları internet altyapısı ve teknolojik araçları daha koordineli bir şekilde temin edebilirdi. Salgını önleyecek tedbirleri alıp okul etrafında uzaktan eğitim alanları (otobüsler, konferans salonları, kütüphane gibi) oluşturulsaydı bu süreci daha az zararlı geçirirdik.” (K7) diye vurgulamıştır.

Okul yöneticilerinden, “Sürecin başlaması ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı sistemi işlevsel hale getirmek adına çok kısa sürede gerekli tedbirleri almış ve başarılı olmuştur. Fakat özellikle kırsalda internet olmaması ve yönlü bir özel çalışma yürütülmesi öğrencilerin derslere katılmasında sıkıntıya sebebiyet vermiştir. Bunun yanında uzaktan eğitim süreci için bazı öğrencilerde teknolojik araç-gereçlerin olmaması ve halende sorunun devam etmesi öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilemiştir Zamanında yanlış politikalar neticesinde Fatih projesi kapsamında milyonlarca tabletin dağıtılarak, korunması açısından gerekli tedbirlerin alınmaması, öğrencilerimize tablet temin etmenin ne kadar kıymetli olduğunu bugün bizlere göstermiştir.” (K8) şeklinde ifade etmiştir.

7. TARTIŞMA ve SONUÇ

Pandeminin başlangıcı ile beraber okullarda uzaktan eğitime başlanmasının eğitimin içeriği ve başvurulan yöntemlerin nasıl olduğu bağlamında ortaya çıkardığı değişiklikler, teknoloji ve dijital kaynaklara ulaşmanın sebep olduğu birçok neden ortaya çıkmıştır. Bunlar öğrenci, veli ve öğretmen kaynaklı sorunlardır. Bu kesimlerin hem bilişsel anlamda hem duyuşsal anlamda uzaktan eğitim sürecinden olumsuz etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Bu anlamda, eğitim ve öğretimle alakalı olası karşılaşılan bazı problemlerin başlangıcında öğretmen, öğrenci, veli gibi paydaşlarının etkili bir şekilde katılımlarının gözetilmediği ve dikkate alınmadığı ortaya çıkmıştır. Eğitim kalitesinin daha iyi olmasında toplumun izleme, öneri geliştirme ve faydada bulunmasına imkân verecek ortamlar hayata geçirilmesi EBA ve teknoloji kaynaklı sıkıntılardan dolayı aksamıştır.

EBA sürecinde öğrenciler bilgisayar, televizyon gibi ekipmanlara, gerekse internet erişiminin olmamasından kaynaklı ihtiyaçlar yüzünden uzaktan eğitim sürecinden uzak kaldıkları ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler açısından bazı öğrenme kayıpları yaşanmıştır. Yapılan araştırmalar ve alanyazındaki sonuçlara göre ilkökul öncesi yaş grubundaki öğrencilerin uzaktan eğitimde verimli zamanlar geçiremediği ortaya çıkmıştır. Öğretmen ile öğrenci arasında uzaktan eğitim süresinde iletişimin yetersiz olmasından kaynaklı EBA TV’de yayınlanan dersler, pedagojik açıdan ve öğrenmenin gerçekleşmesi açısından hedefine ulaşmamıştır. Öğrencilerin sistemde kayıt altına alınan dersleri izlemedikleri ve bunlardan sıkıldıkları, çoğu zaman da bunları takip etmedikleri ortaya çıkmıştır.

Son zamanlarda dünya genelinde Covid-19 salgını sürecinin eğitime olan etkisine okul yöneticilerinin görüşleri bazında çalışılan konuda meydana gelen sonuçlar alan bazında yapılan

araştırmalarla ilişkilendirilerek karşılaştırılmıştır. Araştırmada okul yöneticilerinin bu süreçte eğitim sistemi içerisinde sıkıntılar yaşadıkları ve bu sorunların farklı bilişim eksiklikleri ve öğretmenlerin gamsızlığı ve planlama yetersizliği şeklinde ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri zaman zaman iletişim eksikliği yüzünden sıkıntılar yaşadığını ifade etmişlerdir. Bu anlamda okul yöneticilerinin iletişim eksikliklerini minimize edecek iletişim kanallarını etkili bir şekilde kullanması okul yöneticileri açısından önemlidir.

Covid-19 süreci ile beraber dünyanın büyük çoğunluğunda ve ülkemizde eğitim-öğretime ara verilmiş ve eğitim uzaktan eğitim yöntemi ile sağlanmıştır. Küreselleşmenin getirdiği zorunluluklardan biri de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitim; öğrenen ile öğreticilerin farklı yer ve zamanlarda bulunduğu ve aralarındaki etkileşimin elektronik iletişim araçları ile gerçekleştiği bir öğretim biçimidir (Aydın, 2005).

Avantajları ile beraber uzaktan eğitimle ilgili sıkıntıların varlığına yönelik çalışmalar da vardır. Bu araştırmada da okul yöneticilerinin değindiği problemlerden en belirginini teknik yetersizlik olarak ortaya çıkmıştır. Bu sorun kapsamında okul yöneticileri öğretmenlerin teknik altyapısı sınırlı internetlerinin olması, buldukları bölgelerde internet yok olması veya az olmaması ve çekmemesi, eğitimi verecek öğretmen ve eğitimi alacak öğrencilerin tablet, bilgisayar gibi araç gereçlerini olmaması, çevrimiçi eğitimleri ve yapılan derslerin aksamasını neden olduğunu ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin görüşlerinde Covid-19 sürecinde öğretmen ilgisizliğinden kaynaklı sorunlarda vardır. Bu açıdan öğretmenler eğitim öğretim kurumlarının vazgeçilmez öğeleridir. Öğretmenler tarafından sağlanan etkili eğitimin niteliği de bağlı oldukları okulun etkili olmasını sağlayan önemli bir faktördür (Seferoğlu, 2004). Öğretmenin mesleğine karşı yapılan hareketlerde bulunan, okula ait hissetmemesi mesleğin gerektirdiği işleri okulun aktif olmaması eğitim icra yapmaması da eğitimin amaçlarına ulaşmada bir sorundur. Araştırmada ortaya çıkan sonuca ilişkin okul yöneticileri öğretmenlere destek vermek adına bazı etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak küreselleşen dünyamızda ve ülkemizde ortaya çıkan Covid-19 salgınının eğitim sistemi dışında diğer sistemleri etkisi altına aldığını ve en çok eğitim sisteminin bu salgından etkilendiği ortaya çıkmıştır. Covid-19 salgını nedeniyle eğitim kuruluşlarının çoğu bu konuda karmaşa içerisinde bulunmaktadır. Hastalığın henüz bir tedavisinin olmaması, vaka sayısının ve ölümlerin sürekli artış içinde olması, yaşanan ve yaşanacak olan ekonomik krizler, insanların yakınlarını kaybetme korkusu tüm eğitim kuruluşlarını psikolojik olarak olumsuz yönde etkilemektedir (Çetinkaya-Aydın, 2020). Bu olumsuz durumun etkisini daha az seviyeye indirmek için okul yöneticilerine bu zorlu süreçte uzaktan eğitimi yönetmeleri için çok önemli görevler düşmektedir.

Pandemi süreci yöneticileri sosyal ve iletişim yetersizliği açısından da birtakım etkilere maruz bıraktığı görülmüştür. İnsan sosyal bir varlıktır ve eğitim, öğretim sosyal bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Öğrenme ve öğretmenin psikolojik ve sosyal temelleri bulunmaktadır (Karakaya, 2006). Katılımcılar genel anlamda sosyal hayatın çok az olduğunu, durduğunu ve en büyük sorunun iletişim ağlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar bu süreçte bireyselleşmenin arttığını, kendilerini yalnız hissettiklerini, internet ve telefon üzerinden iletişime geçtiklerini, psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıktığını ve hayattan tat almadıklarını belirtmişlerdir.

8. ÖNERİLER

Bu anlamda eğitimin içinde yer alan öğretmenler, veliler ve öğrencilerin görüşlerini içeren daha ayrıntılı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Covid 19 ile ilgili araştırmalar nicel ve karma yöntem ile çalışılabilir. Araştırmadan elde edilen bulgular, teknoloji kullanımı konusunda yetersiz araç gerecin olduğu ve ayrıca bu konuda zorluk çeken öğretmenlerin olduğunu göstermektedir. Bu anlamda araç yetersizliği için ilçe milli eğitim müdürlüklerinden bu konuda destek alınması ve zorluk çeken öğretmenlere yönelik hizmet-içi eğitimlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Okul yöneticilerinin okulda eğitim-öğretim sürecinde teknoloji kullanılması noktasında en büyük sorumluluğun kendilerinde olduğu görülmektedir. Bu noktada okul yöneticilerinin eğitim-

öğretim süreci kapsamında teknolojiyi kullanmada öncü olması beklenmektedir. Öğretmen, öğrenci ve velilerin uzaktan eğitim süresince eğitim-öğretime katılmaları ve bu süreçte eğitim öğretim Covid-19 Salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşlerinin önemli bir etkisi olacaktır.

KAYNAKÇA

- Atak, M. ve Atik, İ. (2007). Örgütlerde sürekli eğitimin önemi ve öğrenen örgüt oluşturma sürecine Etkisi. *Journal of Aeronautics and Space Technologies*, 3(1), 63-70.
- Aras, N. (2020). *Okul müdürlerinin sahip olduğu okul liderliği standartlarına ilişkin öğretmen Alguları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, C.H. (2005). Açık ve uzaktan öğrenmede kullanılan basılı materyallerdeki anlatım biçimine ilişkin öğrenen tercihleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 131-147.
- Çetinkaya Aydın, G. (2020). *COVID-19 Salgını Sürecinde Öğretmenler*. Tedmem. Erişim adresi: <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecinde-ogretmenler#note-3264-9>
- Ekinci, A., Sakız, H. ve Bindak, R. (2017). Okul yöneticilerinde algılanan yaşam kalitesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (2), 410-424.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. & Bond, A. (2020): *The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning*: Educause Review.
- Karakaya, Ş. (2006). Sosyal bir süreç olarak eğitim. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 391-396.
- Limberg, L. (2008). Phenomenography. In L. Given (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative Research methods*. (Pp. 612-615). Thousand Oaks, CA: Sage. 611-614.
- Marx, G. (2001). Educating children for tomorrows world. *The Futurist*, 35(2),43-49.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020). *İdari İzin*. Erişim adresi: https://maol.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/16140039_idari_izin.pdf.
- Sağlık Bakanlığı (2020). *Covid-19, Sars-CoV-2 enfeksiyonu rehberi*. Erişim adresi: http://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Taymaz, H. (2019). *İlköğretim ve ortaöğretim okul müdürleri için okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] (2020). *Covid-19 Educational Disruption and Response*. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.